

УДК 338.439:637.51:636.2.083.312

Міненко К.В.,
к.е.н., ст. н. сп. лабораторії економіки
та організації виробництва продуктів тваринництва
Інститут тваринництва НААН України, м. Харків

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЯЛОВИЧИНИ ЗА РІЗНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Однією з основних причин скорочення сільськогосподарського виробництва України є незадовільний рівень інтенсивності його ведення. Низька продуктивність сільськогосподарських тварин, поряд з невиправдано високими виробничими витратами – саме ті фактори, які обумовлюють високу собівартість товарної сільськогосподарської продукції, яка, поряд з посередньою якістю, суттєво знижує конкурентоспроможність вітчизняної продукції на продовольчому ринку. Процес стрімкого скорочення обсягів виробництва, на жаль, не оминув і галузь виробництва яловичини. За період з 1990 по 2011 рік, поголів'я молодняку великої рогатої худоби та загальний обсяг виробництва яловичини в Україні скоротилися відповідно на 89% та 80%. Рівень інтенсивності ведення галузі вкрай низький. Зокрема, середньодобові прирости молодняку у 2011 році становили 481 грамів. Значно підвищити якість сільськогосподарської продукції, при оптимізації виробничих витрат, можливо за умови впровадження у вітчизняне виробництво інноваційних технологій, пропозиція яких значно збільшилась при інтеграції України до світового ринку. Прийнято вважати, що найкращий виробничий ефект досягається при впровадженні у сільськогосподарське виробництво імпортованих технологій, як таких, що на сучасному етапі забезпечують найбільш раціональне використання виробничого потенціалу. Однак, робити обґрунтований висновок про безумовне гарантування отримання високого економічного ефекту від впровадження зазначених технологій, враховуючи їх суттєву вартість та якісні особливості вітчизняного виробничого потенціалу, можливо тільки при ретельному вивченні їх адаптаційних можливостей.

Саме цим і обумовлена необхідність проведення порівняльної оцінки ефективності виробництва яловичини в Україні за різних технологій, які містять інноваційні елементи. Отримані результати будуть сприяти визначенню найбільш раціонального шляху організації конкурентоспроможного вітчизняного виробництва яловичини при будівництві крупних тваринницьких ферм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд і аналіз досліджень і публікацій засвідчує, що на сучасному етапі у нашій країні основну кількість яловичини отримують від худоби молочних і молочно-м'ясних порід (96%) і тільки близько 4% м'яса отримують від спеціалізованого м'ясного скотарства. У молочному скотарстві для отримання м'яса використовують надремонтний молодняк і вибракувану дорослу худобу [1]. При цьому, ефективність виробництва яловичини знаходиться у прямій залежності від застосування прогресивної технології утримання тварин і створення стабільної кормової бази. Суттєвий вплив також має використання індустріальних методів утримання тварин [2].

Зокрема, у 80-і роки в СРСР було побудовано ряд промислових комплексів з виробництва яловичини. Технологія виробництва в цих комплексах була заснована на закупівлі в господарствах молочного напрямку продуктивності телят у віці 10-15 днів та подальшим їх вирощуванням протягом 14-15 місяців до живої маси у 450-500 кг [3]. При цьому, інтенсивна система вирощування молодняку на цих комплексах характеризувалася підвищенням ростом показників економічної ефективності виробництва, зниженням витрат кормів та праці на одиницю продукції [4]. Висока ефективність в їх роботі забезпечувалася співвідношенням таких важливих економічних факторів як концентрація поголів'я молодняка і високий рівень інтенсифікації вирощування на основі збалансованої годівлі тварин впродовж всього технологічного циклу, поточної організації виробничих процесів, характерних для промислової технології [5; 6].

За результатами дослідження встановлено, що в одному з кращих комплексів "Мир" середньодобові прирости живої маси бугайців за весь період вирощування становили 1080 г. На 1 ц приросту витрачалася 5,4 к.од. та 2,4 люд.-години [7]. У порівнянні з виробництвом яловичини у господарствах молочного напрямку продуктивності, де вона виробляється як сукупна продукція, витрати кормів на 1 ц приросту живої маси були більше у 2 рази, а витрати праці – у 15 разів.

В наукових публікаціях висвітлено результати дослідження прогресивного розвитку тваринництва. Зокрема показано, що у Московській області створений спеціалізований комплекс «Вороново», у якому щорічно вирощують 10000 голів молодняку з 10-15 денного до 13-місячного віку до живої маси у 450-500 кг. Середньодобовий приріст молодняку становить 1 кг при витратах корму на одиницю продукції – 6-6,5 кормових одиниць [8].

Постановка завдання. Метою статті є визначення рівня і структури витрат, нормативної собівартості, оцінки і встановлення порівняльної економічної ефективності виробництва яловичини в Україні на спеціалізованих комплексах на 3000 скотомісць за наявності двох технологічних рішень, при яких утримання худоби передбачається на глибокій підстилці та у боксах.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі попередньо встановлених при розробці технологічних карт виробничих витрат основних та обігових засобів, для двох варіантів технології визначені сукупні грошові виробничі витрати в розрахунку на 1 середньорічну голову бугайців на вирощуванні та відгодівлі (табл. 1). Вартісну оцінку усіх виробничих основних і обігових засобів проведено за діючими цінами, зокрема кормів за собівартістю їх виробництва.

Таблиця 1

Виробнича та повна собівартість бугайців на відгодівлі

Показник	Підстилка			Бокси		
	на 1 голову		на 1 ц приросту, грн	на 1 голову		на 1 ц приросту, грн.
	всього, грн.	%		всього, грн	%	
Оплата праці	199	5,7	66	221	6,3	73
Відрахування на соціальні заходи	73	2,1	24	81	2,3	27
Корми	2088	60,1	694	2088	59,6	694
Засоби захисту тварин	50	1,4	17	50	1,4	17
Паливо та мастила	436	12,5	145	362	10,3	120
Електроенергія	68	1,9	22	89	2,5	29
Амортизація	253	7,3	84	289	8,3	96
Поточний ремонт	101	2,9	34	116	3,3	38
Роботи та послуги	127	3,7	42	127	3,6	42
Інші матеріальні витрати	39	1,2	13	39	1,1	13
Загальновиробничі витрати	40	1,2	13	44	1,3	15
Всього виробничих витрат	3473	100	x	3505	100	X
в т.ч. на приріст	3334	96,0	1108	3365	96,0	1118
на гній	139	4,0	x	140	4,0	X
Собівартість теляти при закупівлі	1250	x	x	1250	x	X
Виробнича собівартість 1ц живої маси	x	x	1263	x	x	1271
Витрати на збут	x	x	100	x	x	100
Повна собівартість 1ц живої маси	x	x	1363	x	x	1371

Встановлено, що, умовою вирощування бугайців до живої маси 450 кг при середньодобових приростах за весь період вирощування 800 грамів, є загальний обсяг витрат в розрахунку на 1 середньорічну голову на рівні 3,4 тис. грн. при утриманні тварин на глибокій підстилці та 3,5 при боксовому утриманні.

Встановлення сукупних грошових витрат дозволило визначити за нормативними статтями собівартість 1 ц живої маси бугайців на вирощуванні, з урахуванням двох варіантів технології.

Виробнича собівартість 1 ц живої маси при варіанті утримання тварин на глибокій підстилці становить 1263 грн. Застосування технології, яка передбачає утримання тварин в боксах, забезпечує отримання аналогічного показника на рівні 1271 грн., що на 0,6,% більше від показників собівартості при першому варіанті.

Враховуючи однаковий рівень продуктивності бугайців (800 г середньодобових приростів), передбачений обома варіантами технології, зазначена різниця між показниками собівартості обумовлена різницею між варіантами технології у вартості скотомісця та витратами праці, паливно-мастильних матеріалів та електроенергії.

Зокрема, при варіанті утримання тварин на підстилці у структурі загальних виробничих витрат зменшуються витрати праці до 5,7 % проти 6,3 % при боксовому утриманні.

Аналогічно знижуються витрати на амортизацію до 7,3% при першому варіанті проти 8,3% при другому, електроенергії до 1,9% проти 2,5%. Частка паливо мастильних матеріалів навпаки збільшується з 10,3% при другому варіанті до 12,5% при першому.

Вартість будівництва спеціалізованої ферми з виробництва яловичини на 3000 скотомісць з придбанням техніки для тваринництва і кормовиробництва складає при утриманні на глибокій підстилці становить 19,4 млн. грн і при утриманні в боксах – 22,1 млн. грн. (табл. 2).

Таблиця 2

Окупність витрат на створення ферми
з виробництва яловичини

Показники	Витрати млн. грн	
	Підстилка	Бокси
Будівництво ферми на 3000 скотомісць	19,4	22,1
Придбання техніки та технічних засобів для тваринництва	1,5	2,6
Придбання силових, робочих машин і техніки для вирощування зернофуражних і кормових культур та виробництва кормів	9,6	9,6
Загальна сума витрат: всього	30,3	34,3
без вартості купівлі техніки для кормовиробництва (капкладення тваринництва)	20,9	24,7
Відшкодування за рахунок бюджетних коштів: всього	9,9	10,9
у т.ч.: 50 % вартості будівництва	8,1	9,1
30 % вартості техніки і обладнання	1,8	1,8
Загальна сума витрат з урахуванням відшкодування: всього	20,4	23,4
без вартості купівлі техніки для кормовиробництва (капкладення тваринництва)	12,8	15,6
Прибуток власних коштів від реалізації худоби живою масою	2,2	2,1
Строк окупності, років:		
всіх витрат	13,7	16,3
без вартості купівлі техніки для кормовиробництва (капкладення тваринництва)	9,5	11,8
всіх витрат з урахуванням відшкодування	9,3	11,1

Відповідно до отриманої річної виручки за реалізацію худоби живою масою та зазначеній собівартості її вирощування, загальна маса прибутку в рік за двома варіантами технологій досягає відповідно 2,2 і 2,1 млн. грн.

Визначено, що строк окупності всіх витрат на створення проекту за рахунок власних коштів при утриманні на глибокій підстилці складає 9,3 років, а утриманні в боксах цей показник збільшується до 11,1 років.

Висновки з даного дослідження.

1. Встановлено, що вирощування бугайців до живої маси 450 кг при середньодобових приростах 800 грамів забезпечується загальним обсягом витрат в розрахунку на 1 середньорічну голову 3,4 тис. грн. при утриманні тварин на глибокій підстилці та 3,5 тис. грн. – при боксовому утриманні.

2. Виробнича собівартість 1 ц живої маси при утриманні тварин на солом'яній підстилці становить 1263 грн., при утриманні тварин в боксах – 1271 грн. Повна собівартість 1 ц живої маси складає відповідно – 1363 та 1371 грн.

3. Вартість будівництва спеціалізованої ферми з виробництва яловичини на 3000 скотомісць з придбанням техніки для тваринництва і кормовиробництва складає при утриманні на глибокій підстилці – 19,4 млн. грн. і при утриманні в боксах – 22,1 млн. грн.

4. Визначено, що строк окупності всіх витрат на створення проекту за рахунок власних коштів при утриманні на глибокій підстилці складає 9,3 років, при утриманні в боксах цей показник збільшується до 11,1 років.

Література

1. Рыжков В.Г. Эффективность производства молока и говядины в Лесостепной зоне Украины при интенсивном ведении отраслей / В.Г. Рыжков, Л.В. Минько // Вісник Харк. нац. техн. ун-ту сільського господарства : економ. науки. – Х. : ХНТУСГ, 2007. – Вип. 64. – С. 14–22.
2. Минько Л.В. Экономическая эффективность производства говядины в молочном и мясном скотоводстве : дис. канд. экон. наук : 08.00.05. / Л.В. Минько, ХГАУ. – Х., 1998. – 242 с.
3. Промышленное производство говядины (опыт совхоза «Пашский» / [Павловский Л.К., Зюканов Г.С., Кальм П.А., Петряев В.Г.]. – Л. : Колос. ЛО, 1975. – 160 с.
4. Перспективная модель спецхоза по производству говядины / [под ред. А.А. Омеляненко]/- К.: Урожай, 1988. – 246 с.
5. Левантин Д.Л. Промышленное производство говядины / Д.Л. Левантин, В. Нойман – М. : Колос, 1979. – 447 с.

6. Сиротинин В.И. Выращивание молодняка в скотоводстве : учебное пособие / В.И. Сиротинин, А.Д. Волков. – СПб. : Издательство "Лань", 2007. – 224 с.
7. Обухович В.С. Увеличение производства говядины / В.С. Обухович. – Минск : Урожай, 1981. – 111 с.
8. Организация откорма крупного рогатого скота на промышленной основе : [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступу: <http://www.okade.ru/zhivotnovodstvo/1468-organizaciya-otkorma-kрупnogo-rogatogo-skota-na-promyshlennoy-osnove-chast-1.html>

УДК 658:636.1:637.112

Кукла О.Л.,
к.е.н., ст. н. сп. лабораторії економіки
та організації виробництва продуктів тваринництва
Інститут тваринництва НААН України

РЕЗЕРВИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ УТРИМАННЯ У РИСИСТОМУ ПЛЕМІННОМУ КОНЯРСТВІ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. У дореволюційний період у країнах світу чисельність коней досягала 107,8 млн. голів, а Росія за їх кількістю у 38,2 млн. голів займала перше місце у світі. Україна мала у ці часи 5,4 млн. голів коней.

Кінні заводи в Україні створювали ще за Петра Першого на Полтавщині, Харківщині, Чернігівщині. Деркульський кінний завод було створено у 1765 році у Луганській області, пізніше Стрілецький, Лимарівський, Новоолександрівський, які працюють понині. Основними завданням кінзаводів було комплектування кінноти в армії. Упродовж століть коней використовували як робочу силу, на транспорті. З розвитком науково-технічного прогресу чисельність коней поступово зменшується [1].

Аналіз розвитку конярства в Україні за період з 1991 по 2012 рр. показав, що за останні роки стан галузі конярства є нестабільним. Про це свідчить зменшення поголів'я коней за останні роки. Якщо в 1991 р. загальний обсяг поголів'я становив 738 тис. голів коней, то на початок 2012 р. в Україні налічувалося лише 396 тис. голів коней. Тобто, за 21 рік поголів'я коней скоротилося на 342 тис. голів, або на 46%. При переході до ринкових відносин галузь конярства стала збитковою. Попит на племінну продукцію конярства зменшився. Це призвело до зниження комерційного інтересу, як покупців племінних коней, так і інвесторів. Так, середня ціна реалізації однієї голови племінного молодняка у 2011 році в Україні склала всього 13 тис. грн. [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку галузі конярства та шляхи підвищення її ефективності обґрунтовані вітчизняними науковцями, серед яких Б.М. Гопка [1], Д.А. Волков [3] та інші. Незважаючи на публікації та наукові розробки, недостатньо вивченими залишаються питання ефективності галузі конярства і, зокрема, обґрунтування методичних основ щодо формування механізму собівартості при вирощуванні племінних коней.

Виникла загроза зникнення цінного генофонду існуючих порід племінних коней, над виведенням яких працювали тисячі людей протягом багатьох століть. Тому пошук резервів зниження собівартості продукції у племінному конярстві на сьогодні є дуже актуальною проблемою.

Постановка завдання. Метою статті є визначення загальних витрати на одну голову, проведення аналізу структури собівартості утримання виробничого складу племінних коней рисистого призначення, а також обґрунтування резервів зниження собівартості у племінному конярстві.

Виклад основного матеріалу дослідження.

У племінному конярстві головною і основною продукцією є реалізація племінного молодняка, яка, в першу чергу, залежить від ділового виходу лошат на 100 конематок. З даних таблиці 1 видно, що на кінних заводах рисистого призначення діловий вихід лошат як по роках, так і по підприємствах суттєво відрізняється. Але в окремих кінних заводах вихід лошат становить 80-94 голів на 100 конематок [4-8].

До побічної продукції відноситься: гній, робота племінних коней, молоко. До останнього виду побічної продукції, на жаль, в Україні не приділяють належної уваги ні самі кінні заводи, ні споживачі. Лише в декількох кінних заводах, а саме, в СТОВ «Ланн» Донецької обл., Дібрівському Полтавської обл., та Новоолександрівському Луганської обл. час від часу виробляють кумис.